

Ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Σχοϊφφερ, γενόμενος κύριος τῆς τυπογραφίας τοῦ Φάουστ ἐν Μαγεντία, ἐξηκολούθησε νὰ ἐπωφελεῖται τὴν νέαν ἐφεύρεσιν ἕως οὗ ἡ πόλις αὕτη ἐλήφθη ἐξ ἐφόδου καὶ διηρηπάγη. Ὁ Σχοϊφφερ ἀπώλετο ἐν τῷ δυστυχήματι τούτῳ, ὁ δὲ θάνατος αὐτοῦ ἦτο τὸ σημεῖον τῆς διασκεδάσεως τῶν ἐργατῶν αὐτοῦ. Ἐν τούτοις ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀπεκατέστησε μετ' ὀλίγον ἐκ νέου τὴν τυπογραφίαν τῆς Μαγεντίας.

Ὁ Ἰωάννης Σχοϊφφερ δὲν ἀπεμιμήθη τὴν ἀπιστίαν τοῦ Φάουστ πρὸς τὸν δυστυχή Γούτεμπεργ. Ὁ Φάουστ θὰ κατῶρθου ἴσως διὰ τῶν ταπεινῶν αὐτοῦ τεχνασμάτων νὰ ἀποστερήσῃ τὸν Γούτεμπεργ τῆς δόξης ἣτις προσήκει εἰς αὐτὸν ἐπὶ τῇ θαυμασίᾳ ἀνακαλύψει τῆς τυπογραφίας, ἐὰν ὁ Ἰωάννης Σχοϊφφερ ὁ διαδεχθεὶς ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τὸν πατέρα αὐτοῦ Πέτρον Σχοϊφφερ δὲν ἔγραφεν ἐπὶ κεφαλῆς βιβλίου τυπωθέντος τῷ 1505 καὶ ἀφιερωμένου πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μαξιμιλιανὸν «Ἐν Μαγεντία ἐφευρέθη ἡ θαυμασία τέχνη τῆς τυπογραφίας ὑπὸ τοῦ εὐφυοῦς Ἰωάννου Γούτεμπεργ ἐν ἔτει 1450, ἐν αὐτῇ ἐβελτιώθη ὕστερον καὶ παρεδόθη εἰς τοὺς μεταγενεστέρους διὰ τῆς ἐργασίας τοῦ Φάουστ καὶ Σχοϊφφερ.»

Ὁ Γούτεμπεργ ἐπέζησε δύο ἔτη τὸν ἀχάριστον αὐτοῦ ἑταῖρον Φάουστ. Καταλιπὼν τὴν Μαγεντίαν ἐπανῆλθεν εἰς Στράσβουργ, ὅπου τὰ βοηθήματα ὀλίγων φίλων ἐπέτρεψαν εἰς αὐτὸν τὴν κατασκευὴν τυπογραφίας. Πρὸς τὰ τέλη τοῦ βίου του ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Μαγεντίας, ὁ ὁποῖος κατέταξεν αὐτὸν μεταξὺ τῶν εὐγενῶν του καὶ παρεχώρησεν αὐτῷ καὶ σύνταξίν τινα. Διὰ τῆς γενναίας ἀλλὰ βραδείας ταύτης προστασίας ὁ Γούτεμπεργ ἐδυνήθη ν' ἀφιερῶσιν τὰ τελευταῖα ἔτη του εἰς τελειοποίησιν τοῦ μηχανισμοῦ τῆς τυπογραφίας. Ἐτελεύτησε δὲ τῇ 15 Φεβρουαρίου 1468.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ δημιουργοῦ τῆς τυπογραφίας «οἱ παῖδες τοῦ Γούτεμπεργ», ὡς ἐκαλοῦντο οἱ τυπογράφοι ἐργάται, διασκεδάσθησαν πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης καὶ ἀπεκατέστησαν ἐν Κολωνίᾳ, Λυγούστη, Νύρεμπεργ, Βασιλείᾳ καὶ ἀλλαχοῦ. Ἡ Γερμανία, ἡ Ἑλβετία καὶ ἡ Γαλλία εἶδον παραχρῆμα ἀναφουμένας τυπογραφίας κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον σπουδαίας.

Ἡ ἐφεύρεσις τῆς τυπογραφίας ἐγένετο δεκτὴ μετ' εὐνοίας παρὰ τῶν πλείστων ἡγεμόνων τῆς ἐποχῆς, οἵτινες εὐηρέτησαν τὴν ἀνθρωπότητα προστατεύοντες ἐφεύρεσιν προωρισμένην νὰ διανοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν λαῶν πρὸς τὰ φῶτα τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ λόγου. Λουδοβίκος ὁ Θ' παρεχώρησε δικαιώματα ἐγκαταστάσεως εἰς τοὺς γερμανοὺς τυπογράφους. Κάρολος ὁ Η' ἐπέτρεψεν ἵνα ἡ τυπογραφία ἀπολαύῃ τῶν προνομίων τοῦ πανεπιστημίου. Λουδοβίκος ὁ ΙΒ' ἐπικυρῶν τὰ προνόμια ταῦτα θεωρεῖ τὴν ἐφεύρεσιν ταύτην

«ὡς μᾶλλον θεῖαν ἢ ἀνθρωπίνην, ἣτις χάρις τῷ Θεῷ εὐρέθη ἐν τοῖς ἡμετέροις χρόνοις». Φραγκίσκος ὁ Α' ἐξῆρσε τοὺς τυπογράφους βιβλιοπώλας ἀπὸ τῆς στρατιωτικῆς θητείας.

Ἐν τοσούτῳ ὁ χρόνος οὗτος τῆς ἐνθαρρύνσεως δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ. Τῷ 1521 ἤρξατο ἡ λογοκρισία τῶν ἐντύπων βιβλίων. Τούτεθεν οὐδὲν βιβλίον ἐπετρέπετο νὰ τυπωθῆ πρὶν ἢ πρότερον ἐξετασθῆ καὶ ἐπιδοκιμασθῆ ὑπὸ τῶν ἐπὶ τούτῳ διορισθέντων παρὰ τοῦ βασιλέως. Ἡ διδομένη τῷ βιβλιοπώλῃ ἄδεια ἐκαλεῖτο *προνόμιον* τὸ κείμενον αὐτῶν εὐρίσκει τις ἐν τέλει ἀρχαίων βιβλίων.

Τῷ αὐτῷ ἔτει καθιδρύθησαν καὶ οἱ σύνδικοι τῆς τυπογραφίας. Οἱ ὑπάλληλοι οὗτοι, οὗς ἐκάλουν *φύλακας τοῦ πανεπιστημίου*, εἶχον τὴν ἀποστολὴν ἵνα ἐπισκέπτονται τὰς τυπογραφίας καὶ νὰ βεβαιῶσιν ἂν τὰ βιβλία τυποῦνται ὀρθῶς, διὰ καλῶν σοικειῶν, ἐπὶ καλοῦ χάρτου κλπ.

Ἐπὶ τῆς ἐπανάστασεως τοῦ 1789, ἀπάντων τῶν προνομίων τῶν ἐν προτέροις αἰῶσιν ὑπὲρ τῶν βιομηχανικῶν σωματείων καθιδρυθέντων ὡς καὶ τῶν ὑπὲρ τῶν διαφόρων τάξεων τῆς Ἑκκλησίας καταργηθέντων, πᾶς τις ἠδύνατο νὰ τυπῶν ὡς πᾶς τις ἠδύνατο νὰ λαλῆ καὶ νὰ γράφῃ. Ἄλλ' ὑπὸ τὴν αὐτοκρατορίαν ἀνεφάνη πάλιν ἡ λογοκρισία καὶ ἦτο λίαν αὐστηρά.

Τὸ ἐθνικὸν τυπογραφεῖον τῶν Παρισίων καθιδρύθη ὑπὸ Λουδοβίκου τοῦ ΙΓ' ἢ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ αὐτοῦ Richelieu, ὅστις τὸ ἐτοποθέτησεν ἐν τῷ Louvre. Τῷ 1809 μετεκομίσθη εἰς τὸ παλαιὸν ξενοδοχεῖον τῆς Rohan, κειμένῳ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ *Vieille-du-Temple*. Τοῦτο εἶναι τὸ πλουσιώτατον τυπογραφεῖον τοῦ κόσμου διὰ τὴν ποικιλίαν τῶν στοιχείων. Ἐχει πλήρη συλλογὴν στοιχείων ἑλληνικῶν, ἑβραϊκῶν, ἀραβικῶν, κινεζικῶν κλπ. καὶ εἶναι διαωργανωμένον οὕτως ὥστε νὰ δύναται νὰ ἀπασχολῆ χιλιάδας ἐργατῶν, οἵτινες θὰ εἰργάζοντο ἐν εὐρυχωρίᾳ εἰς τὸ εὐρὸν κατάστημα τὸ ὁποῖον κατέχει. Ἡ κυβέρνησις τυποῖ ἐν αὐτῷ τὰ πλείστα ἔργα τὰ ἀναγκαιοῦντα εἰς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν. Εὐρίσκει δ' ἐν αὐτῷ ἀσφάλειαν ἔχεμυθίας πολυτιμωτάτην κατὰ τὰς περιστάσεις.

Τὸ αὐτοκρατορικὸν τυπογραφεῖον τῆς Βιέννης εἶναι ἄξιον ἰδιαιτέρας μνησίας ὡς διακριθὲν ἐν τῷ αἰῶνι ἡμῶν διὰ τῆς υἰοθετήσεως καὶ ἐφαρμογῆς ἀπάντων τῶν μηχανισμῶν τῶν ἰδιαζόντων τῇ τυπογραφίᾳ καὶ προσελθόντων ἐξ ἀνακαλύψεων τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης. Ἡ φωτογραφία καὶ ἡ γαλβανοπλαστική εὐρον ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ πολυκρίθιμους ἐφαρμογὰς, ἐξ ὧν προσετέθησαν πολλὰ βοηθήματα εἰς τὴν τυπογραφικὴν τέχνην.

1. Ὁ βασιλεὺς οὗτος ὄρας ὀλοκλήρους διεσκέδαζεν ἐν τῷ τυπογραφεῖῳ τοῦ Ἑρρίκου Στεφάνου ἑλεῖπον αὐτὸν ἐργαζόμενον εἰς τὰ σοφὰ ἔργα του.

λίται δὲν εἰσηκούοντο, καὶ ὁ Πατριωτισμὸς ἐνὶ λόγῳ ἐνεκρώθη παντελῶς. Οὕτως ὁ μέγας ἐκείνος κολοσσός, ὅστις τὴν Καρχηδόνα κατέσβεσε, τὴν Ἑλλάδα ἐνίκησε, καὶ ἐν γένει εἰς τὴν Ἀσίαν, Εὐρώπην καὶ Ἀφρικὴν νόμους υπαγόρευσε, μετὰ μερικῶν αἰῶνων παρέλευσιν κατήντησε λάφυρον τῶν βαρβαρωτέρων ἐπὶ τῆς γῆς ἔθνων.

*
* *

Τὸ ἀνθρώπινον γένος δὲν δύναται νὰ υπάρξῃ μεμονωμένον. Ἔως καὶ αὐτὰ τὰ βαρβαρότερα ἐπὶ τῆς γῆς ἔθνη σχηματίζουσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μικρὰς κοινωνίας· ἀλλὰ κοινωνία οὔτε κατὰ φαντασίαν δύναται νὰ υπάρξῃ ἄνευ συνθήκης τινός· κοινωνικὴν συνθήκην λοιπὸν ὀνομάζω τὴν μυστικὴν ἐκείνην συμφωνίαν ὄλων τῶν ἀτόμων ἐνὸς ἔθνους, ἥτις ὑποχρεοῖ ἕκαστον εἰς τὸ νὰ συντρέχῃ εἰς τὸ γενικὸν καλὸν τῆς κοινωνίας ἐκείνης, τῆς ὁποίας μέρος εἶναι· τοῦτο ἀπαιτεῖ τὸ ἰδιαιτέρον ἐκάστου συμφέρον, τοῦτο τὸ κοινὸν εὐθὺς· ὁποῦ ἡ ἀμοιβαία αὕτη βοήθεια παύσῃ, γενικὴ σύγχυσις καταλαμβάνει τὸ ἔθνος, ἥτις σύρει μεθ' ἑαυτῆς τὴν παντελῆ ἐξουδένωσιν ἐκάστου ἀτόμου.

Εἰς μάτην ἤθελε ζητήσῃ τις νὰ εὔρη τὴν συνθήκην αὐτὴν εἰς τοὺς κώδικας τῶν Ἑθνῶν, ἢ εἰς τὰ κατὰστιχα τῶν Ἐπικρατειῶν· τὸ πρωτότυπὸν τῆς εἶναι ἐγκεκαρχαγμένον ἐκ χειρὸς αὐτῆς τῆς φύσεως εἰς τὰς πλάκας τῆς ἀνθρωπίνου καρδίας· ἀρκεῖ νὰ ἐρευνήσῃ τις τὰ ἐνδόμυχα τῆς ψυχῆς του, καὶ ἐκεῖ τὴν εὕρισκεν λέξιν πρὸς λέξιν. Ἡ φύσις υπαγόρευσε δικαιοῦματα εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἐνταῦτῳ καὶ χρέη· τὰ πρῶτα εἶναι ἀδύνατον νὰ διατηρήσῃ, χωρὶς νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ δεύτερα· ἐκ τῆς ἀμοιβαίας λοιπὸν σχέσεως τῶν φυσικῶν δικαιωμάτων καὶ χρεῶν υπαγορεύθη ἡ κοινωνικὴ συνθήκη, ἥτις, ὡς εἴπομεν, ὑποχρεοῖ τὰ μέλη μιᾶς κοινωνίας νὰ βοηθῶνται πρὸς ἀλληλία.

Ἄλλ' ἐπειδὴ κοινωνία, ὡς εἶναι ὁμολογούμενον, δὲν δύναται νὰ υπάρξῃ χωρὶς ἤθη χρηστὰ καὶ ἐνάρετα, καὶ πάλιν ἀρετὴ δὲν εἶναι ἄλλο τι, παρὰ δαπάνη τῶν φυσικῶν δικαιωμάτων τῶν ἀνθρώπων, τοῦτου ἕνεκεν ἕκαστος πολίτης ἔπρεπε νὰ θυσιάσῃ μέρος τῶν δικαιωμάτων του διὰ τὸ καλὸν τοῦ συμπολίτου του. Τοιοῦτον εἶχον οἱ παλαιοὶ Νομοθέται καὶ σοφοί, ὁπότεν ἐγγράφως προσδιώρισαν εἰς τὰ ἔθνη τὰ πρὸς τὸν πλησίον τῶν ἱερώτερα χρέη, καὶ οὕτως ἔστησαν τὰ ἀρχαιότερα θεμέλια τῶν δικαιωμάτων τῶν ἀνθρώπων καὶ Ἑθνῶν· τοιοῦτοι ἀρχηγοὶ τῶν θρησκειαῶν, ὁπότεν ἐδίδασκον τοὺς ὁπαδούς των νὰ ἀπέχωσιν ἀπὸ φόνον, νὰ ὀδηγῶσιν τοὺς πλανωμένους; νὰ ἐπισκέπτωνται τοὺς ἀσθενεῖς, νὰ ἐνταφιάζωσι τοὺς νεκρούς, νὰ ψωμίζωσι τοὺς πεινῶντας, κ.τ.λ. Τοιοῦτον τέλος πάντων ἔχει καὶ ἡ λαμπρὰ τῆς φιλοσοφίας, τῆς ὁποίας τὸ μόνον ἀντι-

κείμενον εἶναι ὑπὸ μορφήν διαφόρων μαθήσεων καὶ ἐπιστημῶν νὰ διδάσκῃ τὸν ἄνθρωπον τὴν γνῶσιν τῆς ἰδίας φύσεώς του, καὶ τὰ χρέη πρὸς τὸν πλησίον του.

Ὡς ἄνθρωποι λοιπὸν, συνάγεται ἐκ τῶν εἰρημένων, χρεωστοῦμεν νὰ κάμνωμεν καλὸν εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ἀλλὰ καὶ ὡς πολῖται ἐνταῦτῳ μιᾶς κοινωνίας εἴμεθα ὑπόχρεοι νὰ βοηθῶμεν, καὶ νὰ θεραπεύωμεν τοὺς συμπολίτας μας μὲ ὄλας μας τὰς δυνάμεις· καθότι οὔτοι εἶναι οἱ πλησιέστεροί μας ἀπὸ ἄλλα ξένα ἔθνη, τὰ ὁποῖα πολλὰ ὀλίγον, ἢ καὶ τελείως δὲν γνωρίζομεν. Ἡμεῖς ζῶμεν μετὰ τῶν συμπολιτῶν μας· ἤθη, ἔθιμα, θρησκείαν, νόμους ἔχομεν κοινούς, καὶ ὄχι μόνον πνέομεν ἐπίσης τὸν αὐτὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐτυχίας καὶ δυστυχίας ἐξίσου συμμετέχομεν· φυσικῶς λοιπὸν τῷ λόγῳ ὁ ἄνθρωπος ἐκ φύσεως ἐπιθυμεῖ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ εὐτυχιάν τῶν συμπολιτῶν του.

Ἄλλ' ὅστις ἐπιθυμεῖ ἕνα τι, ἀγωνίζεται καὶ νὰ τὸ ἀπολαύσῃ. Πατριωτισμὸς λοιπὸν δὲν εἶναι ἄλλο τι, παρὰ ἡ φυσικὴ προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τῆς Πατρίδος καὶ τοῦ Ἑθνους του.

Ἄλλ' οἱ ἄνθρωποι, ἂν καὶ ἐκ φύσεως ἦναι ὄλοι προικισμένοι μὲ τὰ αὐτὰ χαρίσματα, μὲ τὰς αὐτὰς δυνάμεις, πλὴν καὶ ὄλοι ἐπίσης δὲν λαμβάνουσι τὰς αὐτὰς ἐκτυλίξεις τῶν δυνάμεων των· ὄλοι γεννώμεθα δυνάμει σοφοί, δυνάμει δίκαιοι, δυνάμει ἐνάρετοι· ἀλλ' ἐνεργεῖα μικρὰς εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν πεπαιδευμένων, μικρότερος τῶν δικαίων, καὶ μικρότατος τῶν ἐναρέτων. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ὁ Πατριωτισμὸς, ἂν καὶ φυσικὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον, δὲν εἶναι ὅμως καὶ ἰσοδύναμος εἰς τὰς καρδίας ὄλων, καθὼς οὔτε αἱ ψυχικαὶ τῶν ἀνθρώπων καταστάσεις εἶναι ὅμοιαι. Ἡ ἀρετὴ, εἴπομεν, εἶναι δαπάνη τῶν φυσικῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, ὅθεν καὶ ὁ Πατριωτισμὸς, ὡς ἀρετὴ, ἀπαιτεῖ θυσίαν τῶν ἰδίων δικαιωμάτων· καὶ, ὡς φαίνεται, τοῦτο μόνον δὲν δύναται νὰ πράξῃ μία ἀγενῆς ψυχὴ.

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι προικισμένος ἀπὸ θέλησιν, καὶ ὡς τοιοῦτος εἶναι δεκτικὸς νόμου. Νομοθέτης του εἶναι τὸ Λογικόν. Δὲν εἶναι μόνον μηχανικὸν μέρος τῆς φυσικῆς μηχανῆς, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον δεσπόζει τῆς φύσεως, εἶναι μέρος αὐτοῦ· τοῦτου τὰς ὀδηγίας χρεωστῆ νὰ ἀκολουθῇ, καὶ νὰ διευθύνῃ τὰς πράξεις του κατὰ τὰς γενικὰς ἀρχὰς τῶν χρεῶν τῆς ἀνθρωπότητος· ὡς τοιοῦτος, βίας ἀνάγκην δὲν ἔχει, καὶ τολμῶ νὰ εἴπω, ὁ ἄνθρωπος δεκτικὸς βίας δὲν εἶναι· αὐτὸς μόνος εἶναι κανὼν τῆς ζωῆς του, καὶ αὐτὸς μὲ ὁμοίους του ἄλλους διοργανίζει καὶ συνιστᾷ κοινωνίας ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν νόμων ἱερῶν καὶ ἀμεταθέτων, καὶ κατ' αὐτοὺς εἶναι πατήρ, φίλος, συγγενῆς, πολίτης, καὶ συμπολίτης· τέλος τῆς μεγίστης ἐπὶ Γῆς θείας πόλεως,

δὲν γνωρίζει, παρὰ τὴν αἴσθησιν τῶν χρεῶν του, καὶ εἰς ταύτην ὑπακούων, μάχεται ὑπὲρ τῶν δικαιοματίων καὶ τῆς εὐδαιμονίας τῆς Πατρίδος του, καὶ εἴτε νικήσῃ, εἴτε νικηθῇ, εἶναι πάντοτε νικητὴς, καὶ ἀνένιοτε ὄχι τῶν περιστάσεων, τοῦλάχιστον τῶν παθῶν του.

Ὁ ἀληθὴς Πατριώτης ἤξέρει νὰ ἐκτιμᾷ τὴν ἀξιοσύνην τῶν λοιπῶν ὁμογενῶν του, νὰ σέβηται τὰς προσωπικὰς τῶν ἄλλων ἀρετὰς, καὶ χρεῖας τυχεύσης, δὲν δυσκολεύεται νὰ παραδώσῃ τὴν διοίκησιν τῆς ἰδίας του τύχης, καὶ τῆς εὐδαιμονίας τοῦ Ἔθνους ὁλοκλήρου εἰς ἀξιοτέρους καὶ νουνεχστέρους του· τοὺς ἀμαθεῖς, δειλοὺς, ἢ ὀκνηροὺς ὁμογενεῖς του δὲν ἀποστρέφεται ὡς βδελύγματα, ἀλλὰ προσπαθεῖ μὲ τὰ ὄπλα τοῦ λογικοῦ, καὶ μὲ τὸ ἰδιὸν του παράδειγμα νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν τῶν χρεῶν των, καὶ ἀπὸ σεσηπὸτα μέλη νὰ τὰ ἀποκαταστήσῃ εὐτονα καὶ χρήσιμα εἰς τὴν εὐκινήσιν τῆς ὅλης μηχανῆς τοῦ ἔθνικοῦ σώματος.

Ἄν ἡ ὀ ἐνεστῶς τυραννικὸς ζυγὸς βασιανίζῃ τὴν Πατρίδα του, ἢ μέλλων δουλείας κίνδυνος ἐπαπειλῇ τὸ Ἔθνος του, τότε ὁ Πατριώτης λάμπει ὡς φαεινότατος ἀστὴρ ἐν μέσῳ βαθείας νυκτός. Αἱ ἐσωτερικαὶ δυνάμεις του ἐξυπνοῦσιν, ὁ ἰσχυρὸς του βραχίον ἐνισχύεται κατὰ τῶν τυράννων του, καὶ ἡ γενναϊότης του ὑψοῦται ὑπὲρ πάντων ὄλων τῶν κινδύνων, ὡς σκόπελος ἐν μέσῳ κυματούσης θαλάσσης. Τὸ σῶμά του χρησιμεύει ὡς προπύργιον τῆς Πατρίδος, ὁ εὐγενὴς του ἐνθουσιασμός καταφρονεῖ κάθε κίνδυνον, καὶ νικητὴς τῆς ἐναντίας φορᾶς τῆς τύχης θριαμβεύει καὶ τελευτῶν.

Ἄλλὰ τὸ ὑψηλὸν τοῦτο τοῦ Πατριωτισμοῦ πνεῦμα, τοῦ ὁποίου τὰ ἀποτελέσματα εἶναι τόσον λαμπρὰ καὶ μεγάλα, δὲν ἔχει τάχα καὶ ἄλλην ὑψηλοτέραν παραγωγὴν; Εἶναι μόνον κλόνος τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς, καὶ δὲν εἶναι ὑπαγόμενον καὶ μιᾶς ὑψηλοτέρας, ἱερωτέρας, καὶ θειοτέρας ἠθικῆς, τῆς Χριστιανικῆς, λέγω, διδασκαλίας;

Καὶ ποία ἄλλη εἶναι ἡ βῆσις τοῦ Χριστιανισμοῦ, αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, παρὰ ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη; Καὶ τί ἄλλο εἶναι ὁ Πατριωτισμός, παρὰ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη κατ' ἐξηκριβωμένην τῆς λέξεως ἔννοιαν; Τίς ἄλλος εἶναι πλησιέστερός μας ἀπὸ τὸν συμπολίτην καὶ ὁμογενῆ μας; Ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία, αὐτὸ τὸ παλλάδιον τῆς ἀνθρωπίνου εὐδαιμονίας δὲν ἀπαιτεῖ ἀπὸ ἡμᾶς τὸ νὰ διευθύνωμεν πάντοτε τοὺς ὀφθαλμούς μας πρὸς τὸ κοινὸν καλὸν, ἀλλήλων τὰ βάρη νὰ βαστάζωμεν, καὶ νὰ θυσιαζώμεθα ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τῶν ἀδελφῶν μας συμπολιτῶν, ὁμοθησικῶν, καὶ ὁμογενῶν; Δὲν εἶναι αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς Θρησκείας, ὁποῦ μᾶς ἀπαγορεύει τὴν ἰδιοκερδεῖαν, ἐχθροπάθειαν, διχόνοιαν, κ.τ.λ., δηλαδὴ ὅλας τὰς μὴ πατριωτικὰς

πράξεις, καὶ ἐξ ἐναντίας μᾶς διδάσκει τὴν συμπάθειαν, μᾶς ὑποχρεοῖ εἰς βοήθειαν τῶν ταλαιπωρουμένων καὶ καταδυναστευομένων, καὶ εἰς ἀντίληψιν τῶν ἀσθενῶν; Καὶ ἐπάνω εἰς τὰς διδασκαλίας ταύτας δὲν ἐπιστηρίζονται καὶ αἱ βάσεις τοῦ Πατριωτισμοῦ; Καὶ οὕτως οἱ θρησκευτικοὶ νόμοι δὲν εἶναι στενὰ συνδεδεμένοι μὲ τοὺς πολιτικοὺς, καὶ δὲν πηγάζουσιν ἀμφοτέροι ἀπὸ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πηγὴν, καὶ πάλιν δὲν χύνονται εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν τῆς εὐδαιμονίας; Μὴ τολμᾶς λοιπὸν, ἄνθρωπε, νὰ διαχωρίζῃς ἐκεῖνο, ὁποῦ ἡ φύσις καὶ ἡ Θρησκεία ἄπαξ ἦνωσαν!

Ἄλλ' ὄχι μόνον πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς του εἶναι δίκαιος ὁ ἀληθὴς Πατριώτης, ἀλλ' οὔτε ποτὲ τὸ παραμικρότερον μῖσος δεικνύει κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἢ τυράννων τῆς Πατρίδος του· καὶ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῆς Θρησκείας ὑπαγόμενα εἶναι ἡ πρὸς τὰ λοιπὰ Ἔθνη ἀγάπη.

Ὁ κόσμος ὁλόκληρος εἰς τὸν εὐγενῆ Πατριώτην εἶναι ἓνας Ἰερὸς Νὰός, ἔνδον τοῦ ὁποίου ἡ Πατρίς του ἐπέχει τόπον θυσιαστηρίου, καὶ εἰς αὐτὸ προσεγγίζει διὰ νὰ προσφέρῃ μετ' εὐλαθείας τὰς λατρείας του. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀδελφοί του, ἀλλ' ἡ καρδιά του εἶναι παραδεδωμένη εἰς τοὺς ὁμογενεῖς του· εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους προσπαθεῖ νὰ γίνηται εὐάρεστος, ἀλλὰ τὰς περιωρισμένας δυνάμεις τῶν ἐκδουλεύσεων τοῦ ἀφιεροῦ εἰς μόνους ἐκείνους, μὲ τοὺς ὁποίους οἱ δεσμοὶ τῆς αὐτῆς Θρησκείας καὶ ἡθῶν τὸν ἐνώουσι. Καλὸν ἐπεύχεται εἰς ὅλα τὰ Ἔθνη, ἀλλ' εἰς τὴν Πατρίδα του τὴν μεγίστην εὐδαιμονίαν.

Ὅτε ποτὲ κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ὁ βασιλεὺς τῶν Σκυθῶν ἐπεμφε τὸν Ἀνάχαρσιν διὰ νὰ μαθητεύσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, διηγεῖται ὁ Ἡρόδοτος, καὶ ἐπανελθὼν οὗτος οἴκαδε μετὰ τὴν μαθητείαν του ἠρωτήθη παρὰ τοῦ βασιλέως περὶ νέων ἐκ τῆς Ἑλλάδος—Ἑλληνας πάντας ἀσχόλους εἶναι εἰς πᾶσιν σοφίην—ἀπεκρίνατο.

Περὶ τοῦ τῆ 12|24 Νοεμβρίου 1876 ἐν Ἀθῆναις
ΑΝΑΚΑΛΥΦΘΕΝΤΟΣ ΑΣΤΕΡΟΣ
 ἐν τῷ ἀστερισμῷ τοῦ κύκνου.

Πρὶν ἡ ἐκθέσωμεν ὅ,τι περὶ τοῦ ἀξιομνημονεύτου φαινομένου δύναται μέχρι σήμερον νὰ ῥηθῇ, κρίνομεν καλὸν νὰ μνημονεύσωμεν τῶν ἐν προτέροις χρόνοις παρατηρήσεων, καὶ νὰ προσδιορίσωμεν κατὰ τί διαφέρουσι τῶν λοιπῶν ἀστέρων οἱ εἰδικῶς καλούμενοι *νέοι*. Οἱ νέοι καλούμενοι ἀστέρες εἶναι ἀστέρες ἀπλανεῖς, ἢτοι ἴδιον φῶς ἔχοντα οὐράνια σώματα, ἅτινα, ἐν τῇ ἀναριθμητῷ πληθύνῃ τῶν ἀστέρων οἵτινες πληροῦσι τοὺς χώρους τοῦ οὐρανοῦ, ποτὲ μὲν ἀναλάμπουσι μετὰ ἐξαισίας λαμπρότητος, ποτὲ δὲ ἀμαυροῦνται αὐτῶν τὸ φῶς, ὅπως ὡς μικροὶ ἀστέρες διακρίνονται